

Annotatie bij EHRM 18 december 2012 (Yildirim / Turkije), *NJ*, 2014, nr. 320, p. 4086-4087.

E.J. Dommering.

1. Yildirim exploiteert de (in juni 2014 nog steeds toegankelijke) Engelstalige site <https://sites.google.com/a/ahmetYildirim.com.tr/academic/>. Hij is een PhD student in computer engineering aan de universiteit van Boğaziçi in Turkije. Op deze site zijn zijn cv en zijn publicaties te vinden. Op 23 juni 2009 gaf de Denizli Strafrechtbank op grond van paragraaf 8 (1)(b) van wet nr 5651, die publicaties op het internet reguleert en internet delicten beoogt te bestrijden, het bevel een site te blokkeren waarop publicaties waren te vinden die beledigend waren voor de nagedachtenis van Atatürk. Het gaat om de site in de Turkse taal, <https://sites.google.com/site/kemalizminkarinagrisi/benimbikayem/ataturk-koessi/at> (in juni 2014 nog toegankelijk). Het bevel werd gegeven in het kader van een procedure tegen de eigenaar/exploitant van de site. Het Directoraat van de Telecommunicatie wordt met de uitvoering van het bevel belast en deze blokkeert maar meteen de hele toegang in Turkije tot sites. Google.com (die webpagina's host), omdat dit de enige effectieve manier zou zijn om de toegang tot de voor wijlen Atatürk beledigende site onmogelijk te maken. Dat komt dus neer op het sluiten van alle boekhandels in Turkije omdat er in dat land in één achteraf boekwinkeltje een verboden boek wordt aangeboden. Deze maatregel wordt door de nationale rechters in Turkije de logische en daarom aanvaardbare consequentie van het doel (het stoppen van verdere beledigingen van Atatürk op internet) van het oorspronkelijke bevel gevonden.
2. Je hoeft niet zeer lang onderricht in het recht te hebben genoten om dit schieten met een olifant op een mug onrechtmatig te kunnen achten, er zijn niettemin toch nog enige kanttekeningen te maken. Wat allereerst opvalt, is dat niet ook Google partij is in deze procedure. Waarom liet deze Yildirim in Straatsburg de kastanjes uit het vuur halen? Hebben ze hem gesteund in de coulissen, maar vermeden ze publieke exposure om de Turkse autoriteiten niet te zeer voor het hoofd te stoten? Wat verder opvalt (maar dat ligt buiten deze zaak) is dat de veroordeling in 2012 van Turkije wegens het onrechtmatig blokkeren van de toegang tot internet, klaarblijkelijk niet is gesignaleerd (of geen enkele indruk heeft gemaakt) in het kabinet van president Erdoğan, want die liet nog in 2014 Twitter in Turkije afsluiten omdat er dingen op het Turkse net werden rond getwitterd die hem niet bevielen. Tenslotte (maar daar hoefde het Hof zich niet over uit te spreken) blijft de inhoud van wet 5651 buiten beeld. Dat is jammer, want je wordt natuurlijk toch nieuwsgierig naar alle internetvergrijpen die daarin staan opgesomd. We komen alleen te weten uit de opsomming onder het nationale recht (onder II van de beslissing te vinden in de integrale publicatie in het Hudoc systeem) dat het gaat om een speciale wet uit 1951 die geheel is gewijd aan het beledigen van Atatürk. Wet 5651 beoordeelt het Hof in zoverre wel als het vaststelt dat die wet geen basis verschaft voor het algemeen blokkeren

van hosting diensten en geen afwegingsnorm die de rechters bij de beoordeling van een blokkeringsbevel moeten hanteren (overwegingen 62 en 66). De relevante hosting vrijstellingen zijn te vinden onder II in de integrale Hudoc publicatie. Die zijn op zich vrij liberaal en sporen met de Europese opvattingen daarover.

3. De beslissing is leerzaam, omdat het Hof in het kader van de beslissing dat de afsluiting waardoor niemand meer bij de site van Yildirim (dus ook hij zelf niet) kon, in strijd was met artikel 10 EVRM, alle relevante Europese en VN verklaringen en resoluties over internetvrijheid op een rij zet (te vinden onder III van de beslissing van de integrale publicatie in het Hudoc systeem). Hoewel daaruit als leidend beginsel naar voor komt dat 'prior restraint' niet is toegestaan, houdt het Hof vast aan zijn opvatting dat de Conventie geen absoluut censuurverbod bevat. Ik citeer overweging 64: "[T]he Court considers that such prior restraints are not necessarily incompatible with the Convention as a matter of principle. However, a legal framework is required, ensuring both tight control over the scope of bans and effective judicial review to prevent any abuse of power."
4. Van bijzonder belang voor het internet lijken mij nog twee punten. De beslissing heeft ten eerste betekenis voor de toepassing van het EU Handvest in zaken waarin bevelen over het beperken of onmogelijk maken van de toegang tot internet sites aan de orde is. Ik doel hierbij op de *Scarlet/Sabam* beslissing (zaak C-70/10, HvJEU 24 november 2011, zie mijn noot in *AMI* 2012-2, 49-53, een beslissing die het Hof met zoveel woorden onder III B bij het relevante Europese recht noemt). In de tweede plaats is van belang de overweging 67 waarin het Hof oordeelt dat het blokkeringsbevel in strijd is met paragraaf 1 van artikel 10 EVRM dat uitdrukkelijk zegt dat de vrijheid geldt 'ongeacht grenzen'. Het Hof refereert daarbij aan overweging 62 in de *Ekin* zaak (EHRM 17 juli 2001, *NJ* 2002/444, m.nt. EJD, appl. 39288/98) waarin het Hof het verbieden van buitenlandse publicaties veroordeelde. Dat betekent dus dat de plaats van vestiging van de hosting dienst niet relevant is, maar de plaats waar de toegang tot het wereldwijde web effectief wordt geblokkeerd. Ligt die in een Raad van Europa land dan is de Conventie van toepassing. Omgekeerd zal een ingezetene van een niet-Raad van Europa land niet kunnen klagen over uitingen in een Raad van Europa land waar hij via zijn nationale internet toegang toe heeft. Ik verwijst naar het artikel van Nina Vajić en Panayotis Voyatzis, 'The internet and Freedom of expression and the ECtHR's evolving case-law', in: Joseph Casadevall e.a. red., *Freedom of Expression*, Oisterwijk: Wolf Legal Publishers 2013, p. 403, onder verwijzing naar de Decision van 11 december 2006 in de zaak *Ben El Mahi v. Denmark*, appl. 5853/06 betreffende een klacht van een Marokkaanse ingezetene tegen Denemarken naar aanleiding van de rel in Denemarken rond de publicatie van de Mohammed-cartoons. De klacht was niet ontvankelijk omdat Denemarken geen rechtsmacht over de klager uitoefende.